

Dagmar Marková-Stanislava, Lištiak Mandzáková

Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF v Nitre

Katedra špeciálnej pedagogiky PF PU v Prešove

***Reprodukcia, morálka a láska: Eticko-deskriptívna
sonda do vybraných aspektov
reprodukčných ašpirácií***

***Reproduction, Morality and Love: Ethic-descriptive
research of selected aspects of reproductive aspirations***

Key words: *Reproduction. Ethics. Morality. Values. Partnership. Love. Sexuality. Descriptive Ethics. Reproductive Aspirations. Sternberg's Theory of Love*

Úvod

V súčasnosti sa v rámci etiky venuje okrajový priestor etickej deskripcii a obzvlášť to platí pre oblasť sexuálnej etiky. Absentujú eticko-deskriptívne štúdie, ktoré by mapovali oblasť spadajúcu pod sexuálnu etiku a naopak, sexualita sa v súčasnosti v rámci etiky často ideologizuje, býva moralizovaná a celkovo možno konštatovať, že je v rámci vedeckého etického diskurzu vedecky podceňovaná a nerozvinutá.

Oblasť reprodukcie je, viac či menej (podľa teoretického ukotvenia tej ktorej teórie), či (ne)má byť, prepojená s oblasťou sexuality. V súvislostiach s reprodukciou vystupuje do popredia na Slovensku

v súčasnosti ideologicky podfarbená morálna panika o „vymieraní Európy“, ohrození „tradičnej rodiny“ a ďalšími témami s reprodukciou spojených. Preto považujeme výskum reprodukcie a jej etických aspektov za dôležitý.

Našou východiskovou tézou, z ktorej sme v rámci výskumu vychádzali, bol predpoklad, že na reprodukčné aspirácie a želania mať deti, vplývajú okrem iných aj sociálne, morálne, partnerské interakčné a iné faktory.

V rámci komplexnejšieho výskumu, ktorý sa týkal vybraných aspektov sexuálnych životných štýlov mužov a žien na Slovensku a v Českej republike, sme sa okrem iného snažili zistiť, čo ovplyvňuje reprodukčné aspirácie mužov a žien mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku žijúcich v ich terajších partnerských vzťahoch.

V tomto príspevku sme sa zamerali len na súvislosti preferencie niektorých morálnych hodnôt v sexuálnych a partnerských vzťahoch a reprodukčných aspirácií v súčasnom partnerskom vzťahu u slovenských a českých účastníkov a účastníčok výskumu. Tiež sme sa zamerali na zisťovanie niektorých premenných partnerského vzťahu (súčasný sexuálny životný štýl, želanie svadby so súčasným/ou partnerom/partnerkou a i. v súvislostiach so želaním mať deti so súčasným partnerom/partnerkou. Prezентujeme aj výsledky získané prostredníctvom Sternbergovej škály lásky vo vzťahu k súčasným reprodukčným aspiráciám opýtaných žien a mužov. Ďalšie výsledky, ktoré súvisia s reprodukčnými aspiráciami, boli parciálne publikované napr. v: Lukšík, Marková (2012), Marková, Lukšík, (2012), Marková (2013) a i.

Výsledky výskumu

Metódy a výskumný súbor

Časť z výskumu, ktorej výsledky uvádzame v tomto príspevku, bola realizovaná dotazníkovou metódou a modifikovanou Sternbergovou trojuholníkovou škálou lásky (celkovo boli ale vo výskume využité aj iné kvalitatívne a kvantitatívne metódy). Prostredníctvom matematicko-štatistických postupov sme v súvislosti s otázkou preferencie morálnych

hodnôt, vybraných premenných partnerského statusu, Sternbergovej škály lásky (modifikovaná verzia) atď., analyzovali špecifickú otázku: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

Výskumný súbor tvorilo spolu 754 účastníkov a účastníčok výskumu mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku zo Slovenska a Českej republiky.

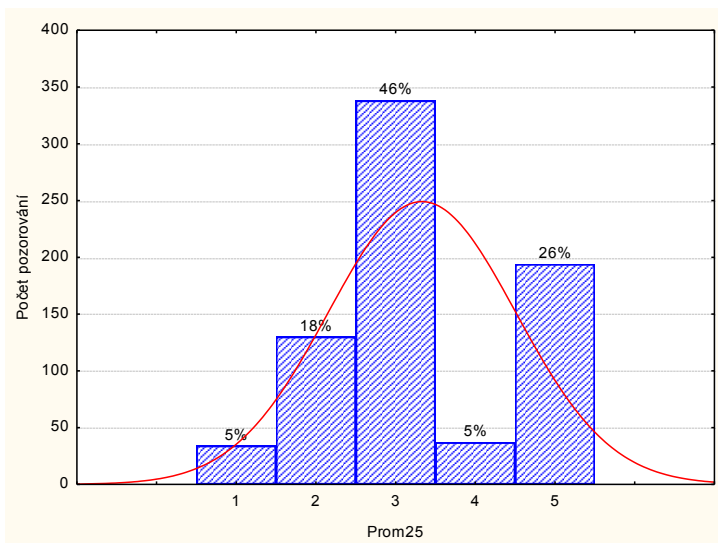
Výskumný súbor zo Slovenska tvorili denné/í a externé/í študenti a študentky Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzity Komenškého v Bratislave, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Prešovskej univerzity v Prešove a ich detašovaných pracovísk. V rámci Českej republiky sa výskumu zúčastnili študenti a študentky: Univerzita Hradec Králové a Slezska univerzita v Opavě. Vzorka nebola reprezentatívna.

Vzhľadom na charakter dát a predovšetkým sledovanú premennú „reprodukčné aspirácie v súčasnom partnerskom vzťahu“ boli do analýz zahrnuté odpovede len tých účastníkov a účastníčok výskumu, ktorí/é deklarovali existenciu partnerského vzťahu, t.j. 754 z 1022 opýtaných mužov a žien.

A: Výsledky výskumu – reprodukčné aspirácie so súčasnou/ným partnerkou/partnerom u účastníkov a účastníčok výskumu

V dotazníkovom prieskume sme sa účastníkov a účastníčok pýtali, či chcú mať deti so súčasným partnerom/partnerkou. Výsledky, ktoré sú uvedené v grafe č. 1 poukazujú na to, že väčšina opýtaných plánuje alebo už má deti. So súčasným/ou partnerom/partnerkou si deti neželá len 5% opýtaných a 18% zvolilo odpoveď „nie som si istý/á, neviem“. Najčastejšou odpoveďou bolo „áno, želim si mať deti so súčasným partnerom/partnerkou, ale neskôr“ (46%). Odpoveď „najradšej hneď“ uviedlo 5% účastníkov a účastníčok výskumu a 26% opýtaných mužov a žien už dieťa/deti má.

Graf 1: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu

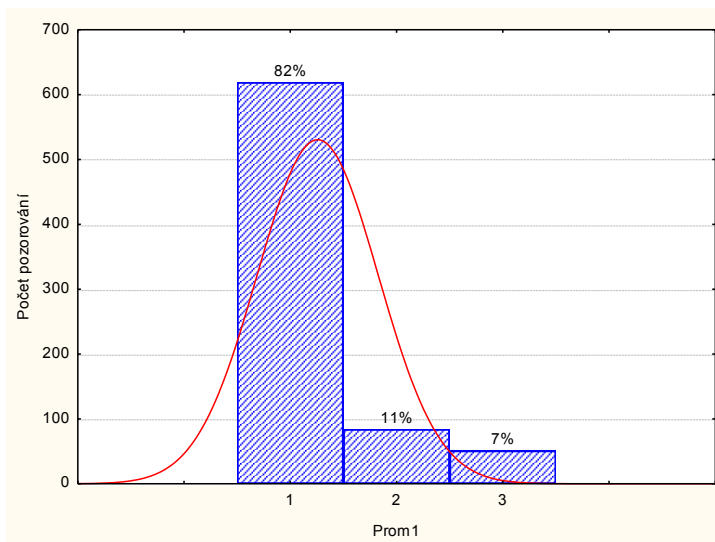

Legenda:

Želanie mať deti – otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti.

Graf č. 2 ilustruje zastúpenie účastníkov a účastníčok výskumu podľa vekových kategórií. Je zrejmé, že najviac zastúpenými sú osoby mladšieho dospelého veku (82%). Stredný dospelý vek tvorí 11% a starší dospelý vek 7%.

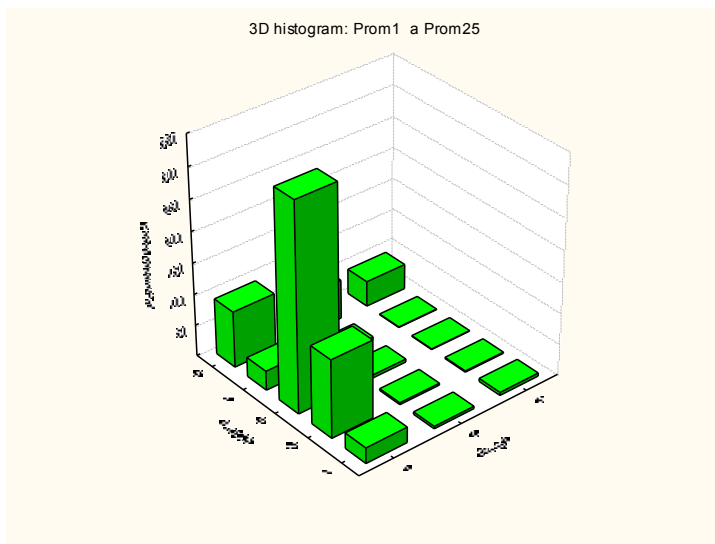
Graf 2: Účastníčky a účastníci výskumu podľa vekovej kategórie

Legenda:

Vekové kategórie: 1 – mladší dospelý vek, 2 – stredný dospelý vek, 3 – starší dospelý vek.

V grafe č. 3 sú zobrazené odpovede účastníkov a účastníčok výskumu podľa vekových kategórií vzhľadom na ich reprodukčné ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou. Z tabuľky č. 1, ktorá prezentuje výsledky Kruskalovho-Wallisovho testu vzhľadom na ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou a vekové kategórie účastníkov a účastníčok výskumu, je zrejmé, že sa štatisticky signifikantne odlišujú ($p=0,000\dots$). Podľa očakávania sa konkrétne štatisticky významne odlišujú odpovede osôb mladšieho dospelého veku od osôb stredného a staršieho dospelého veku. Nebola zistená štatistická signifikancia medzi reprodukčnými ašpiráciami so súčasným partnerom/partnerkou medzi osobami stredného a staršieho dospelého veku.

Graf 3: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu z hľadiska vekovej kategórie

Legenda:

y – početnosť

x – želanie mať deti – otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti.

z – vekové kategórie: 1 – mladší dospelý vek, 2 – stredný dospelý vek, 3 – starší dospelý vek.

Tab. 1: Výsledky Kruskalovho-Wallisovho testu – ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou a vekové kategórie účastníkov a účastníčok výskumu

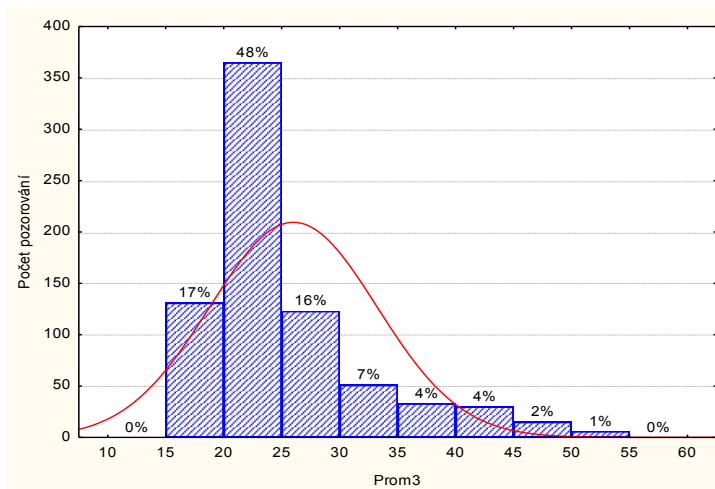
Vícenásobné porovnaní p hodnot (oboustr.); Prom25 Nezávislá (grupovací) proměnná: Prom1 Kruskal-Wallisův test: $H(2) = 140,1208$ $p = 0,000$			
Závislá:	1	2	3
Prom25	R:326,75	R:559,26	R:544,75
1		0,000000	0,000000
2	0,000000		1,000000
3	0,000000	1,000000	

Legenda:

Vekové kategórie: 1 – mladší dospelý vek, 2 – stredný dospelý vek, 3 – starší dospelý vek.

Konkrétnejšie vekové rozloženie výskumného súboru ilustruje graf č. 4. Najviac je zastúpených osôb medzi 20 až 25 rokom (48%). Priemerný vek bol 23,65 rokov a najčastejšie sa vyskytujúci bol 22 rokov. Najnižší vek bol 18 rokov a najvyšší 55 rokov.

Graf 4: Účastníčky a účastníci výskumu podľa veku

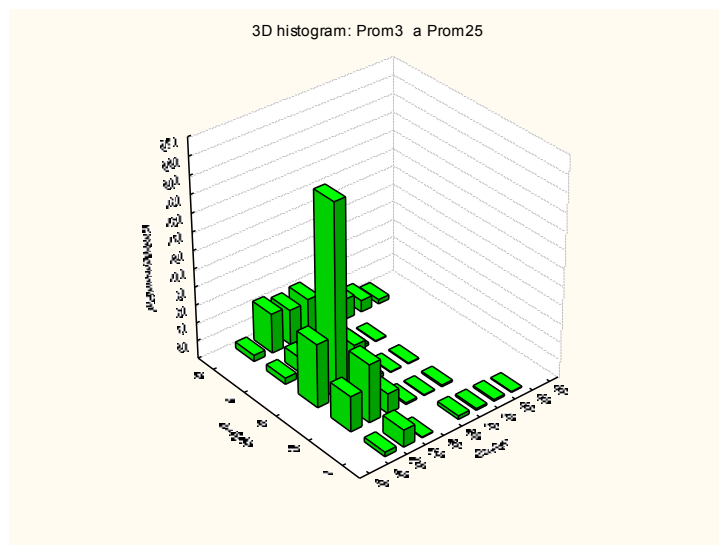

Legenda:

Jednotlivé čísla predstavujú vek opýtaných mužov a žien.

Graf 5 konkretizuje početnosti odpovedí účastníkov a účastníčok výskumu podľa veku vzhľadom na ich reprodukčné ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou.

Graf 5: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu z hľadiska veku

Legenda:

y – početnosť

x – želanie mať deti – otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti.

z – vek.

Výsledky korelácií (tabuľka č. 2) naznačujú, že medzi vekom účastníkov a účastníčok výskumu a deklarovanými reprodukčnými ašpiráciami mať dieťa/deti so súčasným partnerom/partnerkou je pozitívna korelácia – t.j. čím vyšší vek dotazované osoby uviedli, tým viac uvádzali želanie mať deti v súčasnom vzťahu, resp. už deti majú.

Pozitívna korelácia bola identifikovaná aj medzi dĺžkou súčasného partnerského vzťahu a reprodukčnými ašpiráciami – t.j. čím dlhšie partnerský vzťah trvá, tým stúpa želanie mať deti v tomto vzťahu.

Tab. 2: Ašpirácie opýtaných mužov a žien mať deti, vek a dĺžka súčasného partnerského vzťahu – korelácie

		Spearmanovy korelace		
		Označ. korelace jsou významné na hl. p <,05		
Proměnná		Prom3	Prom19	Prom25
Prom3		1,00000	0,44137	0,41988
Prom19		0,44137	1,00000	0,59001
Prom25		0,41988	0,59001	1,00000

Legenda:

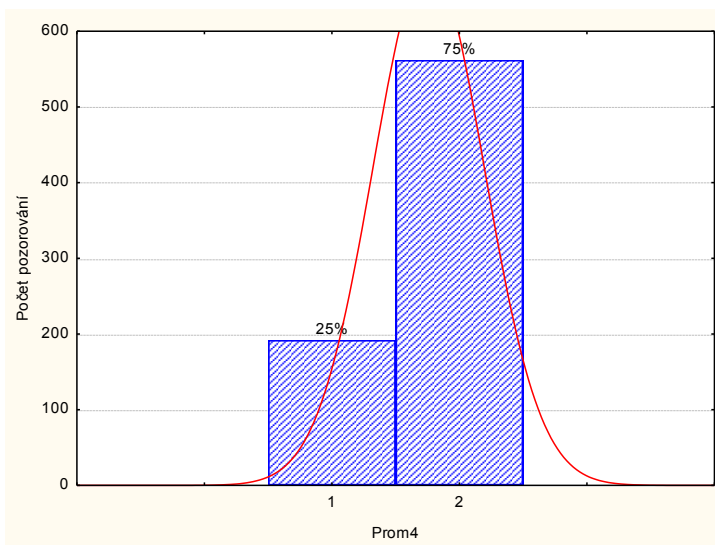
Premenná 3 – vek.

Premenná 19 – dĺžka súčasného partnerského vzťahu.

Premenná 25 – želanie mať deti so súčasnou/ným partnerkou/partnerom.

Rozloženie účastníkov a účastníčok výskumu z hľadiska pohlavia demonštruje graf č. 6. Ako je možné vidieť, vo výskumnom súbore výrazne prevažovali ženy (75%).

Graf 6: Účastníčky a účastníci výskumu podľa pohlavia

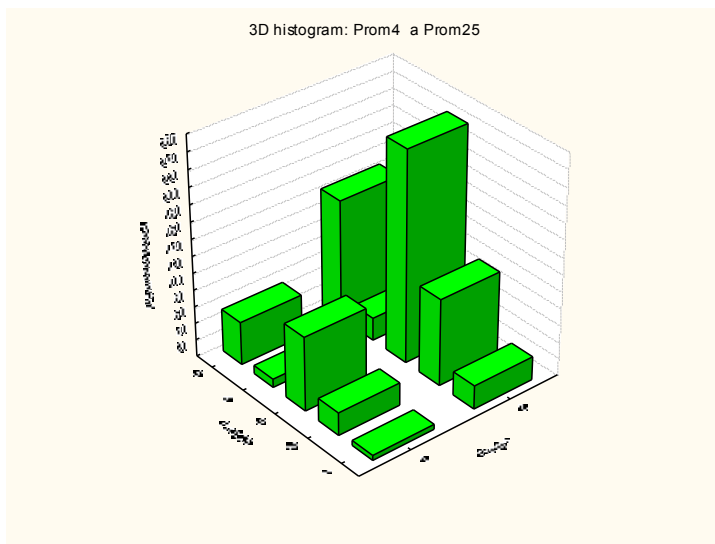

Legenda:

Pohlavie: 1 – muži, 2 – ženy.

Rozdiely v deklarovaných reprodukčných ašpiráciách v súčasnom partnerskom vzťahu z hľadiska pohlavia sú zobrazené v grafe č. 7. Z tabuľky č. 3 je zrejmé, že podľa výsledkov Mann-Whitneyho testu neboli zistené štatisticky významné diferencie v ašpiráciách mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou z hľadiska pohlavia účastníkov a účastníčok výskumu.

Graf 7: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu z hľadiska pohlavia

Legenda:

y - početnosť

x - želanie mať deti - otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 - nie; 2 - nie som si istý/á, neviem; 3 - áno, neskôr; 4 - áno, najradšej hned; 5 - už máme dieťa/deti

z - pohlavie: 1 - muži, 2 - ženy

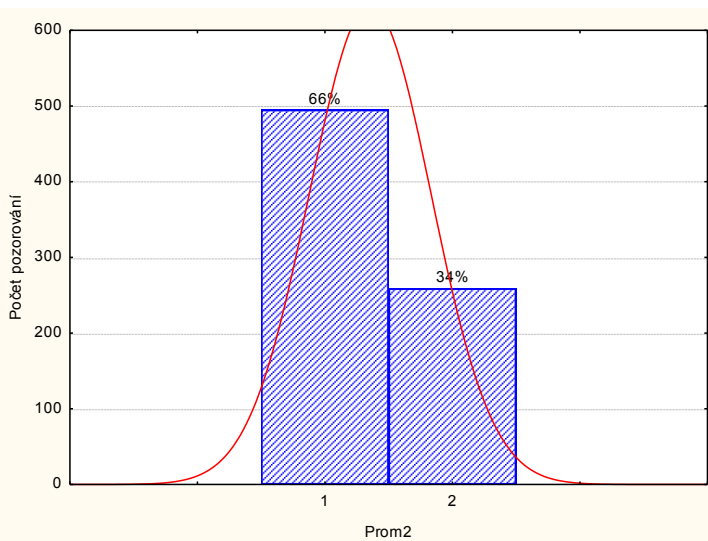
Tab. 3: Výsledky Mann-Whitneyho testu - ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou a pohlavie účastníkov a účastníčok výskumu

Mann-Whitneyův U test						
Dle proměn. Prom4						
Označené testy jsou významné na hladině p <,05000						
Proměnná	Sčt poč. skup. 1	Sčt poč. skup. 2	U	Z	Úroveň p	Z upravené
Prom25	199200,1	69811,0	47124,0	-1,2181	0,22316	-1,30034
						0,19348

V ďalšej otázke sme sa zamerali na porovnanie odpovedí, ktoré sa týkali reprodukčných aspirácií podľa toho, či respondenti a respondentky pochádzali zo Slovenskej republiky alebo Českej republiky.

V grafe č. 8 možno vidieť, že 66% opýtaných pochádzalo zo Slovenska a 34% z Česka.

Graf 8: Účastníčky a účastníci výskumu: Slovenská republika a Česká republika

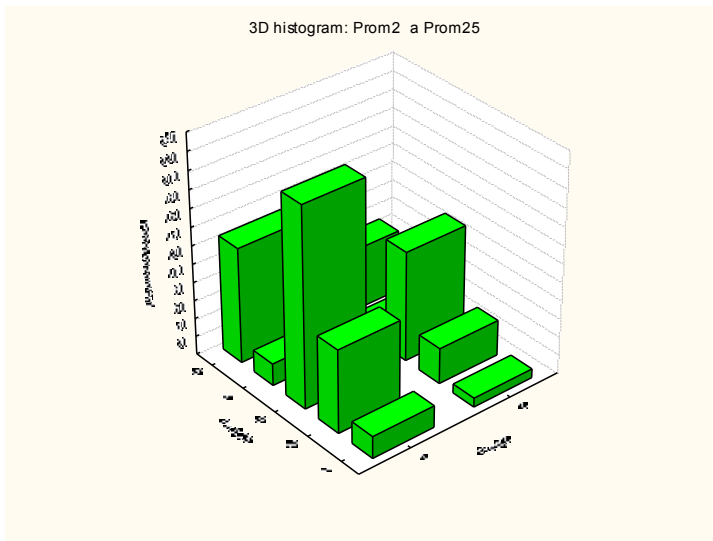
Legenda:

1 – Slovenská republika, 2 – Česká republika

Komparácia početností odpovedí respondentov a respondentiek ohľadom reprodukčných aspirácií so súčasnou/ným partnerkou/partnerom podľa toho, či respondenti a respondentky pochádzali zo Slovenskej republiky alebo Českej republiky, je v grafe č. 9. Výsledky Mann-Whitneyovho testu (tabuľka 4) naznačujú, že vzhľadom na aspirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou sa odpovede

respondentov a respond-entiek z Českej a Slovenskej republiky štatisticky významne neodlišujú.

Graf 9: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu: Slovenská republika a Česká republika

Legenda:

y - početnosť

x - želanie mať deti - otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 - nie; 2 - nie som si istý/á, neviem; 3 - áno, neskôr; 4 - áno, najradšej hneď; 5 - už máme dieťa/deti.

z - 1 - Slovenská republika, 2 - Česká republika

Tab. 4: Výsledky Mann-Whitneyovho testu - ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou Česká a Slovenská republika

Proměnná	Mann-Whitneyův U test						
	Dle proměn. Prom2						
Označené testy jsou významné na hladině p <,05000							
	Sčt poč. skup. 1	Sčt poč. skup. 2	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p
Prom2	174880,5	94130,50	57994,50	-0,875926	0,381071	-0,935012	0,349783

B: Výsledky výskumu – reprodukčné aspirácie so súčasnou/ným partnerkou/partnerom u účastníkov a účastníčok výskumu a partnerský status

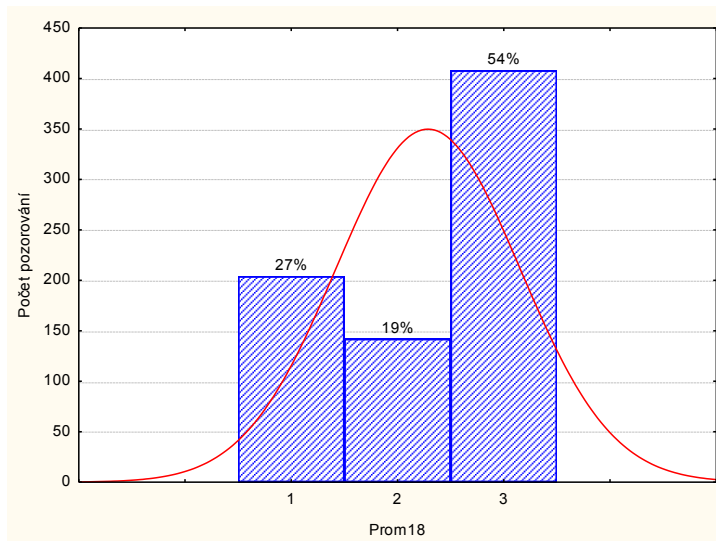
Súčasný sexuálny životný štýl [Schmidt, 2003a,b]; [Dekker, Matthiesen, 2002], u účastníkov a účastníčok výskumu možno popísať nasledovne (graf č. 10):

- ženatý/vydatá – 27%
- trvalý partnerský vzťah a bývanie spolu (nezosobášené spolužitie) – 19%
- trvalý partnerský vzťah a bývanie oddelene (oddelené spolužitie) – 54%

Ako sme spomínali pri charakteristike výskumného súboru, tí/tie respondenti a respondentky, ktoré sú v súčasnosti bez trvalého partnerského vzťahu (sám/sama, t.j. single) boli vzhľadom na charakter analýz reprodukčných aspirácií v súčasnosti z výskumného súboru vynechaný.

V grafe číslo 11 sú zobrazené odpovede respondentov a respondentiek, ktoré sa týkajú aspirácií mať deti vo vzťahu k súčasnému sexuálnemu životnému štýlu.

Graf 10: Súčasný sexuálny životný štýl u účastníkov a účastníčok výskumu

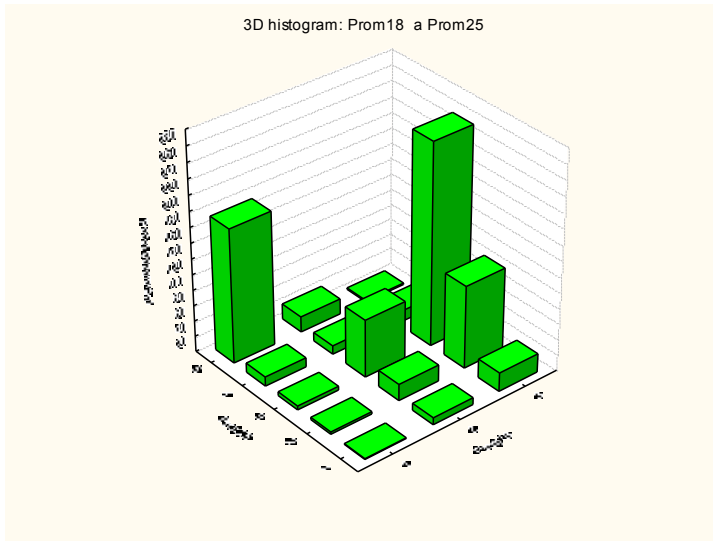
Legenda:

Sexuálny životný štýl – otázka: V súčasnosti:

1 – som ženatý/vydatá; 2 – mám trvalý partnerský vzťah a bývame spolu; 3 – mám trvalý partnerský vzťah a nebývame spolu.

Vo vzťahu súčasného sexuálneho životného štýlu a aspirácií mať dieťa so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu, výsledky Kruskalovho-Wallisovho testu, ktoré sú zobrazené v tabuľke č. 5 naznačujú, že odpovede opýtaných mužov a žien, týkajúce sa reprodukčných aspirácií so súčasným/ou partnerom/partnerkou sa vzhľadom na súčasný sexuálny životný štýl sa štatisticky významne odlišujú. Konkrétne sa štatisticky významne odlišujú odpovede účastníkov a účastníčok výskumu o reprodukčných aspiráciách vo všetkých typoch sexuálnych životných štýloch – tých, ktorí/é sú ženatí/vydaté alebo majú v súčasnosti trvalý partnerský vzťah a bývajú s partnerkou/partnerom a aj tých, ktorí/é majú v súčasnosti trvalý partnerský vzťah, ale nebývajú spolu.

Graf 11: Súčasný sexuálny životný štýl u účastníkov a účastníčok výskumu a reprodukčné aspirácie so súčasným partnerom/kou

Legenda:

y – početnosť

x – želanie mať deti – otázka: *Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?*

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti

z – sexuálny životný štýl v súčasnosti: 1 – som ženatý/vydatá; 2 – mám trvalý partnerský vzťah a bývame spolu; 3 – mám trvalý partnerský vzťah a nebyvame spolu

Tab. 5: Výsledky Kruskalovho-Wallisovho testu – súčasný sexuálny životný štýl a reprodukčné ašpirácie so súčasným partnerom/kou

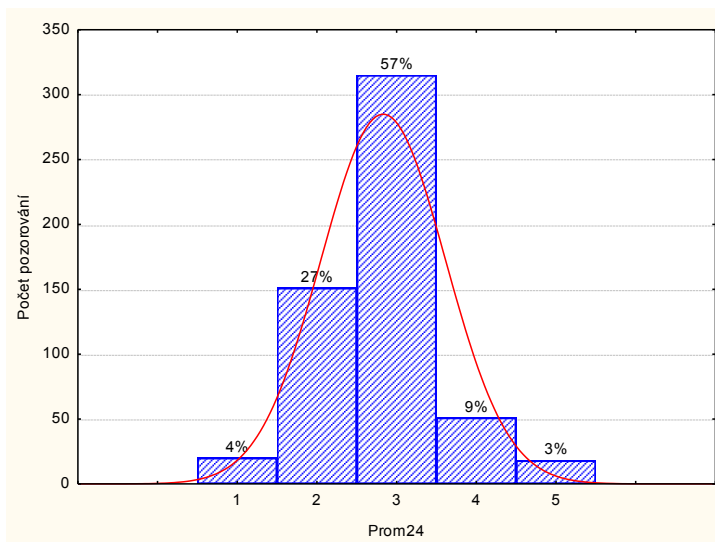
	Vícenásobné porovnaní p hodnot (oboustr.); Prom25 Nezávislá (grupovací) proměnná: Prom18 Kruskal-Wallisův test: $H(2) = 407,2317$ $p = 0,000$		
Závislá:	1	2	3
Prom25	R:609,91	R:336,20	R:261,51
1		0,000000	0,000000
2	0,00		0,001158
3	0,00	0,001158	

Legenda:

Sexuálny životný štýl v súčasnosti: 1 – som ženatý/vydatá; 2 – mám trvalý partnerský vzťah a bývame spolu

V ďalšej otázke sme sa respondentov a respondentiek pýtali, či si želajú svadbu so súčasným/ou partnerom a partnerkou. V grafe č. 12 sú vyjadrené konkrétne odpovede na túto otázku. Možno z neho vidieť, že 4% opýtaných mužov a žien v otázke želaní svadby so súčasnou/ným partnerom a partnerkou uviedlo odpoveď „nie“ a 27% „nie som si istý/á, neviem“. Prevažná väčšina však deklarovala želanie svadby v súčasnom partnerskom vzťahu „neskôr“ – 57% a „hneď“ – 9%. 3% osôb z výskumného súboru je ženatých/vydatých.

Graf 12: Želanie svadby so súčasnou partnerkou/partnerom u účastníkov a účastníčok výskumu

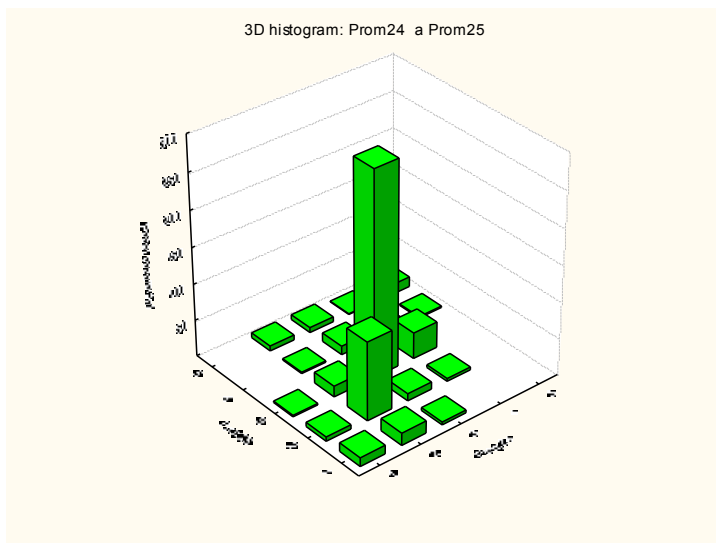
Legenda:

Želanie svadby so súčasnou/ným partnerom a partnerkou: 1 – nie, 2 – nie som si istý/á, neviem, 3 – áno, neskôr, 4 – áno, najradšej hneď, 5 – už som ženatý/vydatá.

Graf č. 13 zobrazuje odpovede opýtaných mužov a žien, ktoré sa týkajú želania svadby a reprodukčných ašpirácií v súčasnom partnerskom vzťahu.

Z tabuľky č. 6, ktorá zobrazuje výsledok korelácie, je zrejmé, že medzi ašpiráciami mať deti a želaním svadby so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu existuje pozitívna korelácia – t.j., čím viac dotazované osoby deklarujú pranie sa oženiť, vydať za súčasnú/ého partnerku/partnera, tým sú aj vyššie ich ašpirácie mať dieťa/deti s touto/týmto partnerkou/partnerom.

Graf 13: Želanie svadby u účastníkov a účastníčok výskumu a reprodukčné ašpirácie so súčasným partnerom/kou

Legenda:

y – početnosť

x – želanie mať deti – otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti

z – želanie svadby so súčasnou/ným partnerom a partnerkou: 1 – nie, 2 – nie som si istý/á, neviem, 3 – áno, neskôr, 4 – áno, najradšej hneď, 5 – už som ženatý/vydatá

Tab. 6: Ašpirácie mať deti a želanie svadby so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu – korelácie

Spearmanovy korelácie		
Označ. korelácie jsou významné na hl. $p < ,05$		
Proměnná	Prom24	Prom25
Prom24	1,00000	0,70513
Prom25	0,70513	1,00000

Legenda:

Premenná 25 – želanie mať deti:

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti

Premenná 24 – želanie svadby so súčasnou/ným partnerom a partnerkou:

1 – nie, 2 – nie som si istý/á, neviem, 3 – áno, neskôr, 4 – áno, najradšej hneď, 5 – už som ženatý/vydatá

C: Výsledky výskumu – reprodukčné aspirácie so súčasnou/ným partnerkou/partnerom u účastníkov a účastníčok výskumu a preferencie hodnôt v partnerských, sexuálnych vzťahoch

V rámci výskumu sme zisťovali aj preferencie vybraných hodnôt v partnerských alebo sexuálnych vzťahoch.

V tabuľke č. 7 sú uvedené výsledky, ktoré sa týkajú korelácií (Uvedené je nutné interpretovať v súlade s použitou škálou v rámci výskumného nástroja), deklarovaných aspirácií opýtaných mužov a žien mat' dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu vo vzťahu k preferencii hodnôt v sexuálnom vzťahu.

Z tejto tabuľky možno vidieť, že aspirácia účastníkov a účastníčok výskumu mat' so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti pozitívne koreluje s nasledovnými preferovanými hodnotami v sexuálnom vzťahu: vášeň, intimita a blízkosť a zábava.

Aspirácia opýtaných mužov a žien mat' so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti negatívne koreluje s preferovanými hodnotami: tradícia, stálosť a zodpovednosť.

Tab. 7: Ašpirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v sexuálnom vzťahu – korelácie

		Spearmánovy korelácie Označ. korelácie jsou významné na hl. p <,05
Proměnná	Prom25	
Prom31	-0,163721	<i>Legenda:</i> Hodnoty v sexuálních vztáchoch: 31 – tradícia; 32 – osobná sloboda; 33 – zodpovednosť; 34 – zábava; 35 – láska; 36 – vášeň; 37 – rozkoš; 38 – stálosť; 39 – intimita, blízkosť; 40 – vernosť; 41 – vzájomná dohoda; 42 – nezávislosť; 43 – bezpečnosť; 44 – fyzické uspokojenie; 45 – vonkajší výzor/atraktivita.
Prom32	-0,013661	
Prom33	-0,095001	
Prom34	0,088301	
Prom35	0,024871	
Prom36	0,110561	
Prom37	0,019611	
Prom38	-0,202571	
Prom39	0,110431	
Prom40	-0,029701	
Prom41	-0,017981	
Prom42	-0,038061	
Prom43	0,067991	
Prom44	0,038381	
Prom45	0,068741	
Prom25	1,000001	

Vo vzťahu k preferencii hodnôt v partnerských vzťahoch, sú v tabuľke č. 8 uvedené výsledky korelácií ašpirácií respondentov a respondentiek mať dieťa/deti so súčasným/ou partnerom/kou vo vzťahu k preferencii hodnôt v partnerskom vzťahu.

Ašpirácia účastníkov a účastníčok výskumu mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti pozitívne koreluje s nasledovnými hodnotami v partnerskom vzťahu: emocionálne porozumenie, možnosť osobného rozvoja, spoločné trávenie času, vášeň, istota.

Ašpirácia opýtaných mužov a žien mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti negatívne koreluje s hodnotami v rámci part-

nerského vzťahu: smerovanie k manželstvu, plánovanie rodičovstva, vzájomný rešpekt a uznanie, rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

Tab. 8: Ašpirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v partnerskom vzťahu – korelácie

Spearmanovy korelace		Označ. korelace jsou významné na hl. p <,05
Proměnná	Prom25	
Prom46	-0,15380	
Prom47	0,13051	
Prom48	-0,29416	
Prom49	-0,00157	
Prom50	0,04934	
Prom51	-0,07760	
Prom52	-0,05459	
Prom53	0,05456	
Prom54	-0,07081	
Prom55	0,04110	
Prom56	-0,12673	
Prom57	0,07306	
Prom58	0,11728	
Prom59	-0,00577	
Prom60	0,04655	
Prom61	0,12616	
Prom62	0,02421	
Prom63	0,09190	
Prom25	1,00000	

*Legenda:
Hodnoty v partnerských vzťahoch:
46 – smerovanie k manželstvu; 47 – emocionálne porozumenie; 48 – plánovanie rodičovstva; 49 – dôvera; 50 – adekvátny príjem; 51 – vzájomný rešpekt a uznanie; 52 – spoločný názor na vieru; 53 – sex; 54 – rozdelenie úloh a prác; 55 – rovnaké záujmy; 56 – rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia; 57 – možnosť osobného rozvoja; 58 – spoločné trávenie času; 59 – otvorenosť; 60 – záväzok; 61 – vášeň; 62 – voľnosť; 63 – istota.*

D: Výsledky výskumu – reprodukčné ašpirácie u opýtaných mužov a žien mladšieho dospelého veku so súčasným/ou partnerom/ partnerkou a Sternbergova trojuholníková škála lásky

V Sternbergovej (1986) trojuholníkovej teórii lásky [Sternberg 1986, 1988 a i]. sú rozlišované tri komponenty lásky, ktoré sú vo vzájomnej interakcii: intimita, vášeň a záväzok/rozhodnutie.

- Intimita, alebo blízkosť zahŕňa pocity blízkosti, spojenia, zdieľania a pod. v partnerskom – láskyplnom vzťahu.
- Vášeň zahŕňa tendencie smerujúce k ľúbostným vzťahom, fyzickej prítlačlivosti a sexuálnemu naplneniu, prináša intenzívne emócie.
- Rozhodnutie, záväzok možno z krátkodobej perspektívy ponímať ako rozhodnutie milovať partnera/partnerku a z dlhodobého hľadiska ide o záväzok udržiavať lásku k tejto osobe.

Sternberg (1988) označuje vášeň ako komponent „horúci“, intimitu ako „teplý“ a záväzok/rozhodnutie ako „studený“. V prepojení na túto teóriu Sternberg (1997) vytvoril aj vlastnú škálu *Sternberg Triangular Love Scale* (*Sternbergova trojuholníková škála lásky*). Neskôr Sternberg (2008) sformuloval teóriu lásky ako príbehu. Podľa Masaryka (2012) ide celkovo o fascinujúci pokus „oslobodiť“ lásku od reprodukčného kontextu; z modelu je cítiť snahu vnímať výber partnera skôr v intenciách realizácie (či extenzie) určitých širších životných tém jednotlivca (napríklad v zmysle konceptu životného štýlu v adlerovskej psychológii).

Naše výsledky korelácie (tabuľka 9) vo vzťahu k reprodukčným ašpiráciám u opýtaných mužov a žien mladšieho dospelého veku so súčasným/ou partnerom/partnerkou a Sternbergovej trojuholníkovej škály lásky, ktorú sme použili ako výskumný nástroj, poukazujú na to, že:

- Neboli identifikované štatisticky významné korelácie medzi dvoma zložkami lásky podľa Sternberga – „intimita“ a „vášeň“ vo vzťahu k ašpirácii účastníkov a účastníčok výskumu mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu.
- Bola identifikovaná negatívna korelácia medzi zložkou lásky podľa Sternberga – „záväzok, rozhodnutie“ vo vzťahu k ašpirácii účastníkov a účastníčok výskumu mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu.

Tab. 9: Ašpirácie opýtaných mužov a žien mať deti v súvislosti so Sternbergovou škálou lásky – prvky intimita, vášeň a záväzok/rozhodnutie – korelácie

Spearmanovy korelácie	
Označ. korelácie jsou významné na hl. p <,05	
Proměnná	Prom25
Prom318	0,00329
Prom333	-0,01233
Prom347	-0,03456
Prom25	1,00000

Legenda:
Komponenty lásky podľa Sternberga – Sternbergova trojuholníková škála lásky: 318 – intimita; 333 – vášeň; 347 – záväzok/rozhodnutie.

Jednotlivé prvky intimita, vášeň a záväzok/rozhodnutie medzi sebou pozitívne korelujú takto:

- intimita a vášeň,
- vášeň a záväzok/rozhodnutie.

Dokladá to tabuľka č. 10, kde možno vidieť výsledky korelácií medzi jednotlivými premennými – tromi prvkami lásky podľa Sternberga navzájom.

Tab. 10: Sternbergova škála lásky – prvky intimita, vášeň a záväzok/rozhodnutie – korelácie navzájom

Spearmanovy korelácie			
Označ. korelácie jsou významné na hl. p <,05			
Proměnná	Prom318	Prom333	Prom347
Prom318	1,00000	0,09057	0,01603
Prom333	0,09057	1,00000	0,16548
Prom347	0,01603	0,16548	1,00000

Legenda:

Komponenty lásky podľa Sternberga – Sternbergova trojuholníková škála lásky: 318 – intimita; 333 – vášeň; 347 – záväzok/rozhodnutie.

Záver

V príspevku sme uviedli vybrané výsledky zo širšie koncipovaného výskumu o minoritných a majoritných sexuálnych životných štýloch, ktoré sa týkali niektorých faktorov, ktoré by mohli mať súvislosť s reprodukčnými aspiráciami mať deti u osôb mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku žijúcich v súčasnosti v partnerských vzťahoch. Zamerali sme sa napríklad na demografické otázky (vek, pohlavie a pod.), sexuálny životný štýl, partnerský status, hodnotové preferencie v rámci partnerského, resp. sexuálneho vzťahu a ďalšie kvality partnerského vzťahu, ktoré boli v rámci tohto príspevku rámcované napr. Sternbergovou trojuholníkovou teóriou lásky a i.

Ako dokladajú naše výsledky, väčšina opýtaných mužov a žien plánuje mať deti (so súčasným/ou partnerom alebo partnerkou), alebo už deti má. Ukazuje sa, že chcená bezdetnosť nepatrí k preferovaným životným štýlom, a to aj napriek tomu, že sme zisťovali len reprodukčné aspirácie u tých opýtaných mužov a žien, ktorí/é v súčasnosti udávali trvalý partnerský vzťah. Toto zistenie je v súlade s našimi výsledkami o reprodukčných aspiráciách u mužov a žien mladšieho dospelého veku [Marková, 2013].

Neboli zistené ani štatisticky významné diferencie v reprodukčných aspiráciách v súčasnom vzťahu medzi osobami z Českej a Slovenskej republiky ani z hľadiska pohlavia.

Boli identifikované pozitívne korelácie medzi vekom účastníkov a účastníčok výskumu, dĺžkou partnerského vzťahu a reprodukčnými aspiráciami so súčasným partnerom/partnerkou – čím vyšší vek opýtané osoby mali a čím dlhšie trval ich partnerský vzťah, tým vyššie bolo ich želanie mať deti v súčasnom vzťahu, resp. už deti mali.

Štatisticky významné rozdiely boli zistené vo vzťahu k reprodukčným aspiráciám so súčasným/ou partnerom/partnerkou vzhľadom na súčasný sexuálny životný štýl. Neprekvapuje, že partnerský status je dôležitým faktorom ovplyvňujúcim reprodukčné rozhodovanie. Plánovanie detí sa

spája s plánovaním páru vstúpiť do manželstva alebo bývať spolu, či so želaním svadby.

Napriek tomu, že sa vo vzťahu k reprodukčnému správaniu, resp. aspiráciám mať deti ukazujú ako dôležité [Lukšík Marková, 2012; Marková, Lukšík, 2012] partnerské kvality ako napr. kvalita vzťahu, jeho dĺžka, rozličné aspekty spokojnosti, sexuálny životný štýl a i., tak boli len čiastočne identifikované štatisticky významné korelácie s tromi komponentmi lásky: intimita, vášeň a záväzok/rozhodnutie zo Sternbergovej trojuholníkovej škály lásky (negatívna korelácia medzi zložkou lásky „záväzok, rozhodnutie“ vo vzťahu k aspirácii mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu).

Vo vzťahu k preferencii morálnych hodnôt v partnerských či sexuálnych vzťahoch a k reprodukčným aspiráciám so súčasným/ou partnerom/kou sme zistili pozitívnu koreláciu s významom nasledovných hodnôt v partnerskom a sexuálnom vzťahu: vášeň, intimita a blízkosť a zábava, emocionálne porozumenie, možnosť osobného rozvoja, spoločné trávenie času, istota a naopak, negatívna korelácia bola zistená vo vzťahu k významu týchto hodnôt: tradícia, stálosť a zodpovednosť. smerovanie k manželstvu, plánovanie rodičovstva, vzájomný rešpekt a uznanie, rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

Summary

In this article we bring partial results, which are related to connections of preference of chosen moral values in partnerships and sexual relationship and reproductive aspirations in actual partnership between men and women of younger, medium and older adult age from Slovak Republic and Czech Republic. These results are only a small part of wider research which was concentrated on chosen aspects of sexual life styles men and women, in which we were trying to find out social and value factors which affects reproductive aspirations of people living in partnerships.

Zoznam literatúry:

- [1] Dekker, A. – Matthiesen, S. 2000. *Bedeutungen der Sexualität*. In: Schmidt, G. (Hg.). *Kinder der sexuellen Revolution: Kontinuität und Wandel im studentischen Sexualverhalten 1966-1996*. Eine empirische Untersuchung. Gießen: Psychosozial-Verlag, 2000, p. 97–109. ISBN 3-89806-027-6.
- [2] Lukšík, I. – Marková, D. 2012. *Čo posilňuje ašpirácie mat' deti u mužov a žien na Slovensku?* In: Marková, D. – Rovňanová, L. (Ed.) *Sexuality V: Zborník vedeckých príspevkov*. Banská Bystrica, UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0379-4.
- [3] Marková, D. 2013. *Reprodukčné ašpirácie v súčasných partnerských vzťahoch v kontexte morálnych hodnôt a Sternbergovej teórie lásky*. In: *Fyzika a etika VII: Vesmír – príroda- človek*. Nitra, UKF, 2013, s. 144-176. ISBN 978-80-558-0244-2.
- [4] Marková, D. – Lukšík, I. 2012. *Reprodukčné ašpirácie a sexuálne životné štýly z hľadiska náboženského presvedčenia a ich etické kontexty*. In: 20. celostátní kongres k sexuálnej výchově v České republice. Pardubice 2012. Brno: Tribun EU s.r.o., 2012, p. 79-95. ISBN 978-80-904290-8-6.
- [5] Masaryk, R. 2012. *Láska ako koncept v psychológii*. In: Marková, D. – Rovňanová, L. (Ed.) *Sexuality V: Zborník vedeckých príspevkov*. Banská Bystrica, UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0379-4.
- [6] Schmidt, G. – Starke, K. – Matthiesen, S. – Dekker, A. – Starke, U. 2003(a). *Beziehungsformen und Beziehungsverläufe im sozialen Wandel: Eine empirische Studie an drei Generationen*. In: *Zeitschrift für Sexualforschung*, 2003, heft 03, vol.16, p. 195–231.
- [7] Schmidt, G. – Starke, K. – Matthiesen, S. – Dekker, A. – Starke, U. 2003(b). *Beziehungsbiographien im sozialen Wandel. Ein Bericht über erste Ergebnisse für die befragten Frauen und Männer*. Februar 2003.
- [8] Sternberg, R. J. 1986. *A triangular theory of love*. In: *Psychological Review*, Vol. 93, No. 2, p. 119-135.
- [9] Sternberg, R. J. 1988. *Triangulating Love*. In: Sternberg, R. J. & Barnes, M. L. (Eds.). *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 1988, p. 199-138.
- [10] Sternberg, R. J. 1997. *Construct validation of a triangular love scale*. In: *European Journal of Social Psychology*, Vol. 27, 1997, p. 313-335.
- [11] Sternberg, R. J. 2008. *Láska je príbeh – nová teória vzťahov*. Bratislava: Ikar - Pegas, 2008. ISBN 978-80-551-1643-3.